

Fredag 22. august 1997

Af

KULTUR • REPORTASJE

NY BOK OM HENRY OLIVER RINNAN

- Ingen djevil fra fødselen av

FIKK MAKT: - Krigen rendyrket det verste i Henry Rinnan, sier forfatteren Ola Flyum.

- Jeg har forsøkt å forstå og forklare Henry Oliver Rinnans utvikling i løpet av krigen. Jeg vil ikke være med på at han var en djevil fra fødselen av, sier Ola Flyum.

FINN ROBERT JENSEN

«Sjonglørene» er tittelen på hans bok, som kommer på markedet om kort tid. Den har undertittelen «Seierherrenes spill med Henry Rinnan». Boken inneholder mange bilder som ikke tidligere har vært offentliggjort, ifølge forfatteren.

Misjonshotellet i Trondheim er sentralt i boken. Under krigen brukte nazistene hotellets kjeller som torturkammer. Etter frigjøringen ble

det tatt i bruk som fengsel for landssvikere, som det fantes noen av i Trondheim og Trøndelagsfylkene. Rinnan ble plassert i Misjonshotellets kjeller, sammen med blant andre Gestapomannen Walter Gemmecke og kommunisten Øistein Johnsen.

Gemmecke var ikke tilhenger av tortur, og advarte Rinnan mot å begynne med det. Johnsen var kommunist, en slags döldis i motstandsbevegelsen i Trondheim. Flyum har gravd frem materiale om dem fra før, under og etter krigen. Han byr på nye kilder, personer som ikke tidligere har uttalt seg om sine roller, blant andre britiske og tyske etterretningsoffiserer.

Intelligent

- Er boken et forsøk på å rensvaske Rinnan, Flyum?

- Nei. Rinnan var en landssviker, ingen helt. Men jeg har forsøkt å forstå, fordi jeg tror krig gjør noe med mennesker. Rinnan var til å begynne med en nokså ubetydelig fyr, som begynte med å rapportere nokså uvesentlige meldinger til tyskerne. Han endte med å rapportere til Gestapo. Det kunne ha skjedd med nokså mange.

- Rinnan var intelligent, en etterretningsmann av stort format, hvis man velger å se på ham på den måten. Men han ødela for seg selv på slutten, ved å begynne med tortur. Han ble aksjonist isteden for etterretningsmann.

- Men Rinnan...
... var et menneske. Krigen rendyrket det verste i ham. Han fikk muligheten til å bruke makt, og gjorde det. Å forsøke å skape forståelse for hans utvikling, forsøke å men-

neskeliggjøre «djevelen Rinnan», er mitt poeng.

Flyum tror for eksempel at Rinnans flukt fra fengselet julaften 1945 var en tilfeldighet, en følge av slendrian blant fangevokterne. For til tider var det stor trafikk i kjelleren, den rene zoologiske have. Tidligere motstandsfolk bragte med seg både familier og kjærestere for å ta landssvikerne i øyesyn.

Forfatteren finner det vanskelig å forstå norske politifolks bruk av Rinnan i jakten på norske kommunister.

- Rinnans flukt fra fengselet er bare en liten flik av det etterretningsspillet som pågikk. Landssvikpolitiet lekte med Rinnan, noe som tidligere er avskrevet som vås. Men det var et renkespill som pågikk. Det forlenget Rinnans bidrag til norsk historie.

- På hvilken måte?

- Ved at landssvikpolitiet benyttet seg av Rinnan som tyster og angiver etter krigen.

Fakta

Ola Flyum

- Født i Namsos i 1959, journalist siden 1984. Har hovedsakelig arbeidet med stoff fra det sørlige Afrika og Russland. Var delaktig i fjernsynsproduksjonen av filmen om Gunvor Galtung Haavik, samt filmen og TV-serien «Bak din rygg». Har gitt ut boken «Rammet av vold» sammen med privatdetektiv Ola Thune. Siden 1996 har han vært knyttet til Brennpunkt-redaksjonen i NRK.